

Glem oljen

Vann blir viktigere. Og Norge har massevis.

Sjokkmeldingen kom onsdag 17. oktober. «Kok alt vannet fra springen,» lød nyhetsmeldingen på radio klokka 06.00. Dette var dagen hele Norge fikk en vekker – selv om det bare var hovedstaden som ble berørt.

For det handlet jo om vannet vårt. Drikkevannet vårt. Det vi alltid har kunnet regne med og tatt som en selvfølge.

Plutselig sto en halv million nordmenn med ei mulig giftbombe i springen.

Parasittene *Giardia* og *Cryptosporidium* var funnet i tre vannprøver fra samme rensesanlegg. Nå måtte hele Maridalsvannet, drikkevannskilden til flertallet av Oslos befolkning, testes. Vannkjelene putret døgnet rundt på Oslos kjøkkener i minst tre minutter. Flaskevann ble revet bort fra supermarkedene.

Vannet var med ett blitt utrygt.

Vi kunne bli syke av det.

Selv tannpussen måtte foregå i kokt vann, og kaffemaskinenes lunkne varme var uegnet som parasittmorder. Etter fem dager ble vannet friskmeldt av myndighetene, men ei lita vannklemme har nådd vannlandet Norge, om enn mindre dramatisk enn den flertallet av verdens befolkning i mange tiår har opplevd i kampen for å skaffe seg ferskvann hver eneste dag.

Vannforsker Terje Tvedt (56) sier det sånn:

– Dagene vann ble kokt rundt om på kjøkkener i hele Oslo, ga oss et øyeblikks konkret erfaring om vannets betydning.

Men han tror ikke hukommelsen vår er så god:

– Lærdommen vil bli fort glemt.

MENNESKETS SPEIL.

Samfunnets speil.

Det er begreper professor Terje Tvedt bruker for å beskrive det flytende stoffet vi kjenner som vann.

– Alle mennesker i alle samfunn, til alle tider, har måttet for-

holde seg til vann, sier Tvedt, som er forsker ved Senter for utviklingsstudier på Universitetet i Bergen.

Han har forsket på den blå planetens uregjerlige vannmasser i over 20 år og begynner i morgen sin reise i vannets framtid på TV 2. Samtidig kommer boka han har skrevet – «En reise i vannets framtid».

Mange trakk på skuldrene og syntes Tvedt drev med irrelevant og uinteressant forskning da han begynte å interessere seg for hvordan vannet renner i forskjellige land, og hvordan menneskene har forsøkt å kontrollere vannet. Ikke minst hvordan vann bestemmer utviklingen kulturelt, sosialt, økonomisk og politisk. Nå er vann et brennhett politisk tema.

– Frykten for klimaendringer er vår uro for hvordan vannlandskapene vil endre seg, sier Tvedt.

For å illustrere det har han reist til over 25 land på jakt etter vannets mening. Likevel er Norge etter hans mening helt spesielt.

– Jo dypere kunnskap jeg får om forskjellige samfunns forsøk på å kontrollere sitt vann, dess mer spesielt og eksotisk framstår Norge. Vi har et unikt vannland. I motsetning til store deler av verden har vi *helårsvann*. Det er jevnt fordelt og deles stort sett ikke med andre land, sier professoren.

For det er elver og bekker som har bestemt norsk bosetting, forteller Tvedt. Norge hadde med sine 20 000–30 000 møller på 1830-tallet flere møller per innbygger enn noe annet land. Det danner et eksempel på hvordan vannlandskapet over tid bidro til å skape selvstendige bønder som ikke behøvde å underkaste seg øvrighetens gunst eller makt slik bønder måtte i de fleste andre land. Det rennende vannet ga sagbrukene deres storhetstid og gjorde eksport av plank til Norges viktigste eksportartikkel i flere hundre år, og det var også forutsetningen for at Norge kunne bli verdens første elektrifiserte land. ▶▶